

WAYS OF SOLVING UNBALANCED LIQUIDITY IN COMMERCIAL BANKS

The ability of the commercial bank to meet its major tasks (such as lending, securing payment, repayment of deposits and repayments) is directly dependent on its liquidity. Therefore, the liquidity of commercial banks is one of the priorities of the development of the banking system in the "Strategy for Further Development of the Republic of Uzbekistan", approved by the Decree of the President of the Republic of Uzbekistan dated February 7, 2017, NFP-4947.¹

At the same time, there is an unbalanced liquidity problem in the commercial banks of the Republic of Uzbekistan. This impedes the lending activity of banks and ensures their financial sustainability.

This article highlights the reasons for the problem of unbalanced liquidity in the commercial banks of the Republic of Uzbekistan, and has developed scientific proposals to address this problem.

Analysis of topic material.

According to Mishkin, commercial banks should focus on financial innovations to ensure liquidity. Significant fluctuations in interest rates are an important economic factor that has a direct and strong impact on the change in demand for new financial products. In the 1950s, fluctuations in interest rates of three-month treasury bills ranged from 1.0 percent to 3.5 percent in the 1970s, from 4.0 percent to 11.5 percent in the 1970s and from 5.0 percent to 15 percent in the 1980s. Such a strong fluctuation in interest rates led to a significant increase or decrease in capital value, and the uncertainty over the return of investment has increased.²

J.Sincerely believes that the focus on liquidity risk management in commercial banks should be focused on maintaining a reasonable proportion of highly liquid assets and high-yielding assets. It incorporates high liquid assets into cash at the cash desks of commercial banks, their balance of Nostro accounts in the Central Bank, the balance of correspondent accounts of Nostro's commercial banks in other commercial banks and cash collecting transactions. In his opinion, the formation of the optimal composition of assets of commercial banks creates the conclusion that a reasonable ratio of high liquidity assets to risky assets should be maintained.³

Prof. According to V. Usoskin, the use of transaction cash as a resource seriously damages the liquidity of commercial banks. Therefore, according to the Glass-Steagall Act, the ban on the payment of interest on transit deposits in 1933 is a wise measure. However, the establishment of the upper limit of interest rates paid by

¹Decree of the President of the Republic of Uzbekistan dated February 7, 2017, N UP-4947. On the Strategy of the further development of the Republic of Uzbekistan // The Law of the Republic of Uzbekistan. - Tashkent, 2017. - No. 6 (766). - 32 p.

²Mishkin F.S. The economic theory of money, banking and financial markets. 7th ed. Per. from English - M.: OOO "I.D. Williams, 2013. - 216 p.

³Sinki J. Financial management in a commercial bank and in the financial services industry. Per. from English - M.: Alpina Publisher, 2017. - P.447.

commercial banks to the fixed and savings deposit accounts negatively affects the deposit base of commercial banks.⁴

In the opinion of T.Bobakulov, in order to eliminate the negative impact of the devaluation of the national currency on the liquidity of commercial banks, first of all, the additional part of the devaluation of the national currency caused by the repayment of loans in foreign currency by the commercial banks to the base sectors of the economy, returns to commercial banks; Secondly, it is necessary to introduce a procedure for covering part of the commercial banks' credits in national currency by deducting the value of their deductions under tax exemptions.⁵

According to the Decree of the President of the Republic of Uzbekistan from November 26, 2010, of PP-1438 "About the priority directions of further reforming and increase of stability of the financial and banking system of the republic in 2011-2015 and achievement of high international rating indicators" and from May 6, 2015, of PP-2344 "On measures for further increase of financial stability of commercial banks and development of their resource base", the Basel Committee on introduction of new banking supervision requirements into the national banking practice the Resolution of the Central Bank of the Republic of Uzbekistan dated July 22, 2015 № 19/14 (registered by the Ministry of Justice of the Republic of Uzbekistan from August 13, 2015 of No. 2709) "On Approval of the Regulation on Liquidity Management of Commercial Banks" It is approved as the Resolution of the Ministry of Finance of the Republic of Uzbekistan from July 13, 2015, of N 263 "About approval of the capital adequacy of commercial banks" "On the other on the approval of the instructions.

These instructions have been reflected in a number of new requirements of the Basel Committee, including liquidity and stable sources of financing, and a gradual increase in capital adequacy requirements.

Valuation of current liquidity of commercial banks of the Republic of Uzbekistan is carried out through the current liquidity coefficient set by the Central Bank.

⁴Usoskin V.M. Modern commercial bank. - Moscow: Vazar-Ferro CPI, 1994. - p. 106-109.

⁵Bobakulov T.I. Topical issues of financial stability of commercial banks // The role of the banking system in the formation of a favorable business environment in the Republic of Uzbekistan. Materials of republican scientific-practical conference. - Tashkent, 2015. - 155p.

**С.Ж.Гадоев,
Ўзбекистон Республикаси
Банк-молия академияси
мустақил изланувчиси**

ТИЖОРАТ БАНКЛАРИДА БАЛАНСЛАШМАГАН ЛИКВИДЛИЛИК МУАММОСИ ХУСУСИДА

Мақолада тижорат банкларида баланслашмаган ликвидлилик муаммосининг юзага келиш сабаблари (муддати ўтган кредитлар миқдорининг катта эканлиги, трансформация рискининг чуқурлашиб кетганлиги ва бошқ.) аниқланган ва уларни бартараф этишга қаратилган илмий таклифлар ишлаб чиқилган.

Таянч сўзлар: ликвидлилик, баланслашмаган ликвидлилик, ликвидлилик риски, кредит, фоиз ставкаси, қайта молиялаш ставкаси, мажбурият, депозит, талаб қилиб олинadиган депозит, захира.

ПРОБЛЕМУ НЕСБАЛАНСИРОВАННОЙ ЛИКВИДНОСТИ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ

В статье выявлены причины возникновения проблемы несбалансированной ликвидности в коммерческих банках (большая величина просроченных кредитов, углубление риска трансформации и др.) и разработаны научные предложения, направленных на устранение этих причин.

Ключевые слова: ликвидность несбалансированная ликвидность, риск ликвидности, кредит, процентная ставка, ставка рефинансирования, обязательства, депозит, депозит до востребования, резерв.

Кириш

Тижорат банкининг ўзига юклатилган асосий вазифаларни (кредитлар бериш, тўловларни узлуксизлигини таъминлаш, омонатлар ва депозитларни ўз вақтида қайтариш) бажара олиш имконияти бевосита унинг ликвидлигига боғлиқ. Шу сабабли, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли фармони билан тасдиқланган “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси”да тижорат банкларининг ликвидлигини таъминлаш банк тизимини ривожлантиришнинг устувор йўналишларидан бири сифатида эътироф этилган [1].

Айни вақтда, Ўзбекистон Республикаси тижорат банклари фаолиятида баланслашмаган ликвидлилик муаммоси юзага келган. Бу эса, банкларнинг кредитлаш фаолиятини ривожлантиришга ва молиявий барқарорлигини таъминлашга тўсқинлик қилмоқда.

Ушбу мақолада Ўзбекистон Республикаси тижорат банкларида юзага келган баланслашмаган ликвидлилик муаммосининг юзага келиш сабаблари аниқланган ва ушбу муаммони ҳал қилишга қаратилган илмий таклифлар ишлаб чиқилган.

Мавзуга оид адабиётлар таҳлили.

Мишкиннинг хулосасига кўра, тижорат банкларининг ликвидлигини таъминлашда молиявий инновацияларга асосий эътиборни қаратиш лозим. Фоиз ставкаларининг сезиларли даражада тебраниши янги молиявий маҳсулотларга бўлган талабнинг ўзгаришига бевосита ва кучли таъсир қилувчи муҳим иқтисодий омил ҳисобланади. Ўтган асрнинг 1950 йилларида уч ойлик хазина векселлари фоиз ставкаларининг тебраниши 1,0 фоиздан 3,5 фоизгача диапазонда, 1970 йилларида 4,0 фоиздан 11,5 фоизгача, 1980 йилларида 5,0 фоиздан 15,0 фоизгача бўлган диапазонни ташкил этди. Фоиз ставкаларининг бу қадар кучли тебраниши капитал қийматининг сезиларли даражада ошишига ёки камайишига олиб келди, инвестицияларнинг қайтиши борасидаги ноаниқлик кучайди [2].

Ж.Синки тижорат банклари фаолиятидаги ликвидлилик рискинни бошқаришда асосий эътиборни юқори ликвидли активлар билан юқори даромадли активлар ўртасидаги нисбатнинг оқилона даражасини таъминлашга қаратиш лозим, деб ҳисоблайди. У юқори ликвидли активлар таркибига тижорат банкларининг кассасидаги нақд пулларни, уларнинг Марказий банкдаги “Ностро” вакиллик ҳисобрақамининг қолдиғини, тижорат банкларининг бошқа тижорат банкларидаги “Ностро” вакиллик ҳисобрақамларининг қолдиқларини ва инкассация жараёнидаги пул маблағларини киритади. Унинг фикрига кўра, тижорат банклари активларининг оптимал таркибини шакллантиришда юқори ликвидли активлар билан рискли активлар ўртасидаги нисбатнинг оқилона даражасини таъминлаш лозим, деган хулосани шакллантиради [3].

В. Усоскиннинг фикрига кўра, трансакцион депозитлардан ресурс сифатида фойдаланиш тижорат банкларининг ликвидлигига жиддий зиён етказди. Шу сабабли, Гласс-Стиголл қонунига асосан 1933 йилда трансакцион депозитларга фоиз тўлашнинг таъқиқланиши оқилона тадбир ҳисобланади. Лекин муддатли ва жамғарма депозит ҳисобрақамларига тижорат банклари томонидан тўланадиган фоиз ставкаларининг юқори чегарасининг белгиланиши тижорат банкларининг депозит базасига салбий таъсир қилади [4].

Ж. Барнхил ва Л.Шумахерлар томонидан олиб борилган тадқиқотлар кўрсатдики, тижорат банклари фаолиятидаги ликвидлилик рискинни бошқаришда активлар портфелларининг диверсификация даражасини назорат қилиш бирламчи ҳисобланади [5].

У.Диамонднинг фикрига кўра, тижорат банклари депозитларининг етарлигини таъминлаш ликвидлилик рискинни бошқариш самарадорлигини таъминлашнинг зарурий шарти ҳисобланади [6].

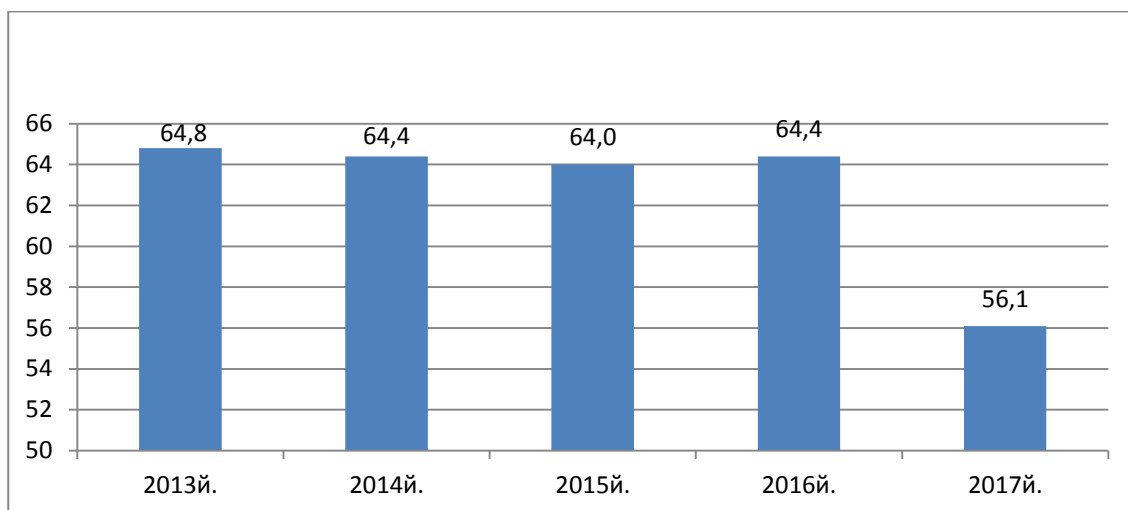
Т.Бобакуловнинг фикрига кўра, миллий валюта девальвация суръатининг тижорат банкларининг ликвидлигига нисбатан юзага келган салбий таъсирига барҳам бериш мақсадида, биринчидан, тижорат банклари томонидан иқтисодиётнинг таянч тармоқларига берилган хорижий валютадаги кредитларни қайтариш билан боғлиқ бўлган харажатларнинг миллий валютанинг девальвацияси натижасида юзага келган қўшимча қисмини давлат маблағлари ҳисобидан тижорат банкларига қайтариб беришни таъминлаш лозим; иккинчидан, тижорат банкларининг миллий валютадаги кредитлари қийматининг деваъвация таъсирида камайган қисмини солиқ имтиёзлари бериш йўли билан қоплаш тартибини жорий қилиш зарур [7].

Н.Карабаев ўзининг номзодлик диссертациясида тижорат банкларини стандартлашган комплекс ретйингини аниқлашда уларни Марказий банк томонидан белгиланган иқтисодий нормативларни бажаришидан келиб чиқишни таклиф қилган[8].

Ф.Аллаяровнинг хулосасига кўра, мамлакатимизда Ж.Кейнснинг “Арзон пуллар” назариясидан фойдаланиш монетизация даражасини ошириш, тижорат банкларининг кредит экспансияси ва ликвидлигини рағбатлантириш имконини беради [9].

Таҳлиллар ва натижалар.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2010 йил 26 ноябрдаги ПҚ-1438-сонли “2011-2015 йилларда республика молия-банк тизимини янада ислох қилиш ва барқарорлигини ошириш ҳамда юқори халқаро рейтинг кўрсаткичларига эришишнинг устувор йўналишлари тўғрисида”ги қарорида Базель кўмитасининг банк назорати бўйича янги талабларини мамлакат банк амалиётига жорий этиш бўйича қўйилган вазифаларни бажариш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Марказий банкнинг 2015 йил 22 июлдаги 19/14-сонли (Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2015 йил 13 августда 2709-сонли рақам билан рўйхатга олинган) “Тижорат банкларининг ликвидлигини бошқаришга қўйиладиган талаблар тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида”ги ҳамда Марказий банкнинг 2015 йил 13 июндаги 14/3-сонли (Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 2015 йил 6 июлдаги 2693-сонли рақам билан рўйхатга олинган) “Тижорат банклари капиталининг монандлигига қўйиладиган талаблар тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида”ги йўриқномалари қабул қилинди.

1-расм. Ўзбекистон Республикаси тижорат банкларининг жорий ликвидлилик даражаси [10], фоизда

1-расм маълумотларидан кўринадик, 2013-2017 йилларда республикамиз тижорат банклари Марказий банк томонидан жорий ликвидлилик бўйича белгиланган меъерий талабни бажарганлар.

Келтирилган маълумотлардан кўринадик, 2017 йилда тижорат банкларининг жорий ликвидлиги 2016 йилга нисбатан сезиларли даражада пасайган. Бу эса, юқори ликвидли активларнинг ўсиш суръатини талаб қилиб олинган депозитларнинг ўсиш суръатидан паст бўлганлиги билан изоҳланади.

Қуйидаги жадвал маълумотлари орқали тижорат банкларининг активлари ва мажбуриятлари ўртасидаги муносибликка баҳо берамиз.

1-жадвал

Ўсаноатқурилишбанкда активлар ва мажбуриятларнинг муддатига кўра таркиби [11]

	2013й.	2014й.	2015й.	2016й.	2017й.
Бир йилдан ортиқ муддатга эга бўлган активлар, трлн. сўм	3,2	4,1	4,9	7,5	13,2
Бир йилдан ортиқ муддатга эга бўлган мажбуриятлар, трлн. сўм	4,0	4,8	5,6	6,7	16,9

1-жадвал маълумотларидан кўринадик, Ўсаноатқурилишбанк активлари ва мажбуриятларининг муддатлари ўртасида жиддий номутаносиблик мавжуд. Бу эса, унинг ликвидлигига салбий таъсир кўрсатади.

2-жадвал

АТ “Асакабанк”да жами активлар ва рискка тортилган активлар суммасининг ўзгариши [12]

млрд. сўм

Кўрсаткичлар	2013 й.	2014 й.	2015 й.	2016 й.	2017 й.
Активлар - жами	4266	4639	5382	7403	10448
Рискка тортилган активлар	3129	3757	4119	6094	7459

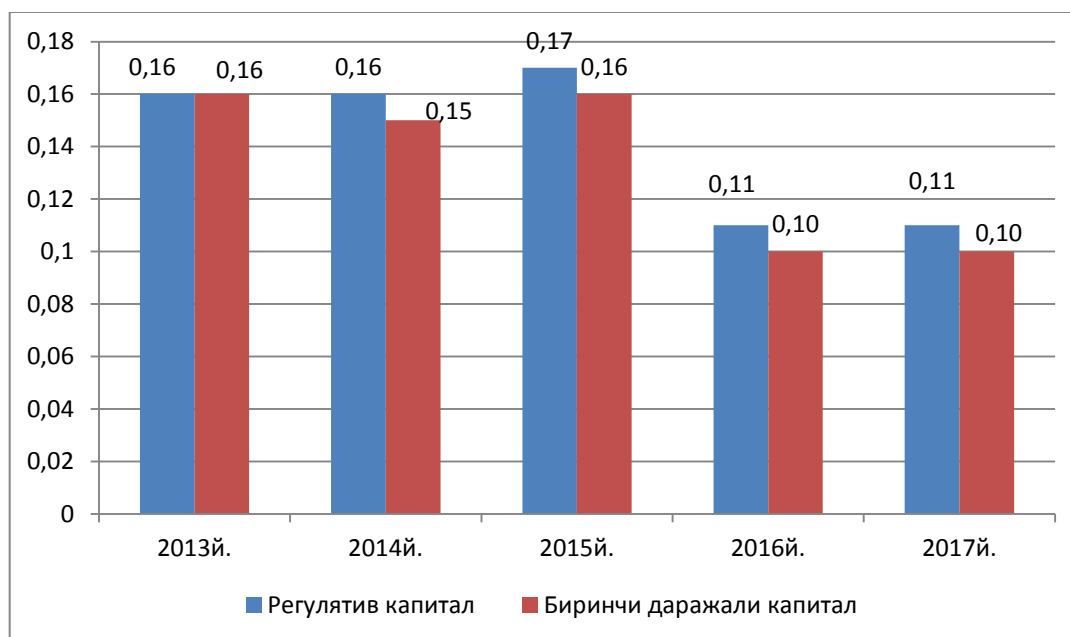
2-жадвал маълумотларидан кўринадикки, 2013-2017 йилларда Асакабанкда брутто активлар ва рискка тортилган активлар суммасининг ўсиш тенденцияси кузатилган. Бу эса, банкнинг фаолиятини тобора кенгайиб бораётганлиги билан белгиланади. Рискка тортилган активлар суммасининг ўсиш суръатини брутто активларнинг ўсиш суръатидан юқори бўлиши тижорат банкларининг ликвидлилигига нисбатан салбий таъсирни юзага келтиради. Ўз навбатида, рискка тортилган активларнинг юқори ўсиш суръатлари кредитлар ва корпоратив қимматли қоғозларга қилинган инвестицияларнинг юқори ўсиш суръатлари ҳисобидан таъминланади.

Тижорат банклари томонидан давлат дастурлари доирасида берилган кредитлар бўйича муддати ўтган қарздорлик миқдорининг катта эканлиги банкларда ликвидлилик рискинни чуқурлашишига олиб келди.

Барча давлат дастурларига тижорат банклари жалб этилган, аммо биронта ҳам давлат дастурида тижорат банклари томонидан берилган ва муддатида қайтмаган кредитларни қайтариш манбаи кўрсатилмаган.

Таъкидлаш жоизки, инвестицион лойиҳаларнинг ўзини оқламаслиги банкларнинг узоқ муддатли кредитларини ўз вақтида қайтмаслигининг асосий сабабларидан биридир.

Республикамиз иқтисодиётининг реал секторида амалга оширилган қатор инвестицион лойиҳаларнинг ўзини оқламаслиги корхоналар хориждан келтирилагидан хом-ашёларга ўта боғлиқлиги, ишлаб чиқарилаётган маҳсулотга талаб йўқлиги, корхоналарнинг лойиҳада белгиланган қувватда ишламаслиги, айрим корхоналарнинг хом-ашё базаси билан таъминланмаганлиги каби сабаблар билан изоҳланади.

2-расм. АТ “Асакабанк”да регулятив капитал ва биринчи даражали капиталнинг етарлилик коэффиценти [13]

2-расм маълумотларидан кўринадик, 2017 йилда Асакабанкда регулятив капитал ва биринчи даражали капиталнинг етарлилик коэффицентлари 2013 йилга нисбатан сезиларли даражада апсайган. Бу эса, Асакабанкнинг тўловга қобиллигини мазкур даврда ёмонлашганлигидан далолат беради.

2016 ва 2017 йилларда Асакабанк регулятив капитали ва биринчи даражали капиталнинг етарлилик коэффицентини 2015 йилга нисбатан пасайиши кузатилганлиги мазкур даврда рискка тортилган активларнинг ўсиш суръатини капиталнинг ўсиш суръатидан юқори бўлганлиги билан изоҳланади. Асакабанкда 2017 йилда 2015 йилга нисбатан регулятив капиталнинг ўсиш суръати 2,4 мартани ташкил этган бўлса, рискка тортилган активларнинг ўсиш суръати 3,3 мартани ташкил этди.

Хулоса ва таклифлар.

Хулосалар:

*2013-2016 йилларда Саноатқурилишбанкида жорий ликвидлилик коэффиценти даражасининг пасайиш тенденциясини кузатилганлиги банкнинг ликвидлигини таъминлаш нуқтаи-назаридан салбий ҳолат ҳисобланади.

*2013-2017 йилларда Асакабанк томонидан жорий ликвидлилик коэффиценти бўйича белгиланган меъерий талабни бажарилганлиги банкнинг жорий ликвидлигини таъминлаш нуқтаи назаридан ижобий ҳолат ҳисобланади.

*2013-2017 йилларда Ўсаноатқурилишбанкда активлар ва мажбуриятларнинг муддатлари ўртасида жиддий номутаносибликнинг мавжудлиги кузатилди. Бу эса, унинг ликвидлигига салбий таъсир кўрсатади.

*Асакабанкда 2013 ва 2016 йилларда рискка тортилган активларнинг ўсиш суръатини брутто активларнинг ўсиш суръатидан юқори бўлганлиги унинг ликвидлигини таъминлаш нуқтаиназаридан салбий ҳолат ҳисобланади.

Таклифлар:

1. Марказий банк томонидан тижорат банкларига нисбатан ўрнатилган лаҳзали ликвидлилик коэффицентининг 0,10 ли меъерий даражаси етарли эмас. Ушбу коэффицентнинг меъерий даражасини, илғор хориж тажрибасига таянган ҳолда, камида 0,20 қилиб белгилаш керак.

Ушбу таклифнинг амалиётга татбиқи натижасида тижорат банкларининг миқозларнинг талаб қилиб олинадиган депозитларидан тўғридан-тўғри ресурс сифатида фойдаланиш имконияти чекланади. Бу эса, уларни ресурс излашга мажбур қилади.

Лаҳзали ликвидлилик коэффицентининг 0,10 даражасидаги меъери банкларнинг “Ностро” вакиллик ҳисобрақамлари ўтаётган тўловларнинг узлуксизлигини таъминлаш имконини бермайди. Бунинг сабаби шундаки, биринчидан, талаб қилиб олинадиган депозитларнинг брутто депозитлар

ҳажмилаги салмоғи юқоридир; иккинчидан, юқори ликвидли қимматли қоғозларга қилинган инвестицияларнинг тижорат банклари брутто активларининг ҳажмдаги салмоғи жуда кичик; учинчидан, берилган кредитлар бўйича муддати ўтган қарздорлик миқдори катта.

2. Тижорат банклари активларининг бир қисмини юқори ликвидли қимматли қоғозларда шакллантириш ва соф фоизли спрэд кўрсаткичининг меъёрий даражасини таъминлаш йўли билан уларнинг жорий ликвидлилик даражасини ошириш лозим.

Тараққий этган мамлакатларда тижорат банкларининг жорий ликвидлиги асосан, юқори ликвидли қимматли қоғозларга қилинган инвестициялар ҳисобидан таъминланади.

Республикамизнинг йирик тижорат банкларида соф фоизли спрэд кўрсаткичининг жуда паст даражада эканлиги, айрим ҳолларда манфий даражага эга бўлганлиги таҳлил жараёнида кузатилди.

Халқаро тикланиш ва таарққиёт банки экспертлари томонидан тавсия этилган методика бўйича соф фоизли спрэд кўрсаткичи қуйидаги формула орқали аниқланади:

$$\text{СФСК} = (\text{КОФ: СК}) \times 100\% - (\text{ДТФ: ФТД}) \times 100\%$$

бу ерда,

КОФ – кредитлардан олинган фоизлар;

СК – соф кредитлар;

ДТФ – депозитларга тўланган фоизлар;

ФТД – фоиз тўланадиган депозитлар.

Ушбу кўрсаткичнинг энг паст меъёрий даражаси сифатида 1,25% тавсия қилинган. Аммо Халқаро таъмирлаш ва тараққиёт банкининг айрим экспертлари айтадики, инфляция муаммоси мавжуд бўлган мамлакатларда соф фоизли спрэд кўрсаткичининг меъёрий даражасини белгилашда инфляциянинг жорий ёки кутилаётган даражасини ҳисобга олиш лозим.

2018 йилнинг 1 январь ҳолатига кўра, АТ “Асакабанк”да соф фоизли спрэд кўрсаткичи – 4,3 фоизни ташкил этди. Ушбу кўрсаткични манфий чиқишининг сабаби шундаки, Асакабанк талаб қилиб олинадиган депозитлардан кредит ресурси сифатида фойдаланади, аммо унга фоиз тўламайди. Соф фоизли спрэд кўрсаткичини ҳисоблашда эса, талаб қилиб олинадиган депозитлар суммаси ва уларга тўланган фоизлар инобатга олинмайди.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли фармони. Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида//Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. – Тошкент, 2017. – № 6 (766). – 32-б.

2. Мишкин Ф.С. Экономическая теория денег, банковского дела и финансовых рынков. 7-е изд. Пер. с англ. – М.: ООО «И.Д. Вильямс», 2013. – С.216.

3. Синки Дж. Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг. Пер. с англ. – М.: Альпина Паблишер, 2017. – С.447.

4. Усоскин В.М. Современный коммерческий банк. – М.: ИПЦ «Вазар-Ферро», 1994. - С. 106-109.

5. Barnhill Jr. T., Schumacher L. Correlated Systemic Liquidity and Solvency Risks in a Financial Environment with Incomplete Information. International Monetary Fund Modeling. 2011 –P. 73-79.

6. Diamond D. W. et al. Bank Runs, Deposit Insurance, and Liquidity/ D. W. Diamond, P.H. Dybvig //The Journal of Political Economy/Volume 9. Number 3. June 1983. P. 401-419.

7. Бобакулов Т.И. Тижорат банкларининг молиявий барқарорлигини таъминлашнинг долзарб масалалари//Ўзбекистон Республикасида қулай ишбилармонлик муҳитини шакллантиришда банк тизимининг роли. Республика илмий-амалий конференция материаллари. – Тошкент, 2015. – Б. 155.

8. Карабаев Н.А. Тижорат банклари фаолиятини реффтинг тизими асосида баҳолашни такомиллаштириш. Иқ. ф. бўй. фал. д. автореф. – Тошкент, 2018. – Б. 24.

9. Алаяров Ф.А. Пул муомаласини ташкил қилиш ва тартибга солиш амалиётини такомиллаштириш. Иқ. ф. бўй. фал. д. автореф. – Тошкент, 2018. – Б. 25.

10. Расм муаллиф томонидан www.cbu.uz сайти маълумотлари асосида тузилган.

11. Жадвал Ўзсаноатқурилишбанкнинг йиллик ҳисоботлари маълумотлари асосида муаллиф томонидан тузилган.

12. Жадвал муаллиф томонидан www.asakabank.uz сайти маълумотлари асосида тузилган.

13. Расм муаллиф томонидан www.asakabank.uz сайти маълумотлари асосида тузилган.